

การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณเพื่อพัฒนาครุมืออาชีพ

นางสาวพิมพ์ลักษณ เองสมบูรณ

วิทยานิพนธนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

คณะครุศาสตร จฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของจฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

A COMPLETE NEEDS ASSESSMENT RESEARCH FOR PROFESSIONAL TEACHERS DEVELOPMENT

Miss Pimluck Hengsomboon

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Educational Research

Department of Educational Research and Psychology

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2008

Copyright of Chulalongkorn University

511522

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์
เพื่อพัฒนาครุมืออาชีพ

โดย

นางสาวพิมพ์ลักษณ์ เฮงสมบูรณ์

สาขาวิชา

วิจัยการศึกษา

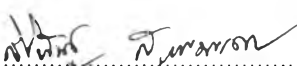
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

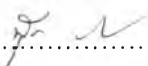
ศาสตราจารย์ ดร. สุวิมล ว่องวานิช

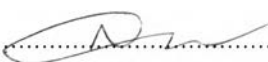
คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

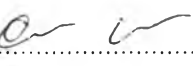
..........คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. พงษ์สิทธิ์ ศิริบริวรรณพิทักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..........ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา)

..........อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ศาสตราจารย์ ดร. สุวิมล ว่องวานิช)

..........กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมคิด พรหมจ้อย)

..........กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. อวยพร เรืองตระกูล)

พิมพ์ลักษณ์ เสงสมบุรณ์ : การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบุรณ์เพื่อพัฒนาครูมืออาชีพ
(A COMPLETE NEEDS ASSESSMENT RESEARCH FOR PROFESSIONAL TEACHERS
DEVELOPMENT) อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ศ.ดร. สุวิมล ว่องวานิช, 162 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูมืออาชีพ 2) ปัจจัย
สาเหตุที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูมืออาชีพ 3) แนวทางที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาความ
ต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูมืออาชีพ การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสำรวจและการสนทนากลุ่มในการเก็บรวบรวม
ข้อมูล กลุ่มตัวอย่างเป็นครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตกรุงเทพมหานคร
จำนวน 440 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามการปฏิบัติงานของครูมืออาชีพ วิเคราะห์ข้อมูลโดย
การวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ลิสเรล (LISREL analysis) และใช้
เทคนิค Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) ในการจัดลำดับความสำคัญ สำหรับการสนทนากลุ่ม เก็บ
ข้อมูลโดยใช้การจัดสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญและผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา
(content analysis) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ครูมีความต้องการจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพมากที่สุด รองลงมา
คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ด้านการวางแผนและการเตรียมการสอน และด้านการจัดการเรียน
การสอน
2. โมเดลลิสเรลที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไค-สแควร์ = 59.11,
องศาอิสระ = 56, $P = 0.36264$, $GFI = 0.98$, $AGFI = 0.96$ และ $RMR = 0.02$ และตัวแปรในโมเดลสามารถ
อธิบายความแปรปรวนของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูมืออาชีพในการปฏิบัติงานได้ร้อยละ 7 ผลการ
วิเคราะห์ลิสเรล พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญ คือ ตัว
แปรทัศนคติในการปฏิบัติงาน
3. ผลการวิเคราะห์ลิสเรล พบว่า แนวทางที่ส่งผลต่อการพัฒนาครู ในโมเดลไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่
มีแนวโน้มว่าการมีที่เลี้ยง/ผู้เชี่ยวชาญแนะนำงาน รองลงมาคือ การสัมมนาวิชาการ จะเป็นแนวทางที่เหมาะสม
ที่สุด

ภาควิชา..... วิจัยและจิตวิทยาการศึกษา..... ลายมือชื่อนิสิต..... พิมพ์ลักษณ์ เสงสมบุรณ์.....
สาขาวิชา..... วิทยาการศึกษา..... ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
ปีการศึกษา..... 2551.....

##498 37330 27: MAJOR EDUCATIONAL RESEARCH

KEY WORD: PROFESSIONAL TEACHERS DEVELOPMENT/ COMPLETE NEEDS ASSESSMENT RESEARCH

PIMLUCK HENGSOBBOON: A COMPLETE NEEDS ASSESSMENT RESEARCH FOR PROFESSIONAL TEACHERS DEVELOPMENT. THESIS PRINCIPAL ADVISOR: PROF. SUWIMON WONGWANICH, Ph.D., 162 pp.

The purposes of this research were to study 1) the needs of teachers in professional teachers development; 2) factors affecting the needs of professional teachers development; and 3) the appropriate solutions to teachers development needs. This research used survey and focus group method to collect data. The samples were 440 teachers in the Office of the Foundational Education Commission in Bangkok. The research instrument was questionnaire. Data were analyzed by frequencies, percentage, mean, standard deviation, LISREL analysis and needs prioritization using modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}). The focus group was performed with experts and school executives. Data were analyzed by content analysis. The research findings were summarized as follows:

- 1. The most important needs of teachers were profession responsibility, classroom environment, planning and preparation, and instruction, respectively.
- 2. The causal model was valid and fitted with empirical data as indicated by Chi-square goodness of fit with 59.11, df = 56, P = 0.36264, GFI = 0.98, AGFI = 0.96 and RMR = 0.02. The model accounted for 7 percent of variance in teachers' practices. Based on LISREL analysis, factor causing teachers' needs was attitude towards teaching practice.
- 3. The methods used for teacher development were not statistically significant. But, having mentors or experts to assist teachers in school, and conducting academic seminar tended to be the most important methods to solve teachers' needs.

Department : Educational Research and Psychology Student's signature : *Pimluck Hengsoboon*
 Field of study : Educational Research Advisor's signature : *Suwimon Wongwanich*
 Academic year : 2008

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความสะดวกและกรุณาอย่างสูงยิ่ง จากการดูแลของศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวานิช อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลาให้ความรู้ให้คำแนะนำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งดูแลเอาใจใส่ให้แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา จนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ด้วยความเคารพอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา รองศาสตราจารย์ ดร.อวยพร เรืองตระกูล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอมอร จังศิริพรภรณ์ ที่ให้คำแนะนำปรึกษาที่เป็นประโยชน์จากการเรียนวิชาสัมมนาการวิจัย และขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้วิทยาการต่าง ๆ ให้แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา รองศาสตราจารย์ ดร.อวยพร เรืองตระกูล ประธานและกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ นอกจากนี้ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สมคิด พรหมจ้อย ที่กรุณาสละเวลาในการเป็นกรรมการภายนอกในการสอบวิทยานิพนธ์จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาเสียสละเวลาในการเป็นผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่มและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นอย่างดีจนเสร็จสมบูรณ์ และขอขอบพระคุณคุณครูทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณทุกความปรารถนาดีจากพี่ ๆ เพื่อน ๆ ทุกท่านในภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษาที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ให้กำลังใจและมีความห่วงใยแก่ผู้วิจัยที่ดีเสมอมา

สุดท้ายขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ และน้องสาวของผู้วิจัยที่ทำให้ผู้วิจัยมีแรงกำลังใจในการทำวิจัย โดยให้การสนับสนุนทั้งกำลังใจและกำลังทรัพย์ ด้วยความรักและห่วงใยตลอดระยะเวลาการศึกษา รวมถึงบุคคลรอบข้างที่มีได้กล่าวนามในที่นี้ที่คอยเป็นแรงผลักดันและให้กำลังใจให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในวันนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นครุมีอาชีพ.....	8
ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาครู.....	17
ตอนที่ 3 ปัจจัยเชิงสาเหตุและแนวทางที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นในการ พัฒนาครุมีอาชีพในการปฏิบัติงาน.....	38
ตอนที่ 4 การประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์.....	43
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	49
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	50
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	52
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	58
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	59

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง.....	63
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานของครู จำแนกตามแต่ละด้านในการปฏิบัติงานของครูมืออาชีพ.....	66
ตอนที่ 3 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ของครูมืออาชีพ.....	74
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาครูมืออาชีพในการปฏิบัติงาน.....	79
ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาครูที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาครูมืออาชีพในการปฏิบัติงาน.....	89
7 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	100
สรุปผลการวิจัย.....	100
อภิปรายผลผลการวิจัย.....	103
ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้.....	108
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....	109
รายการอ้างอิง.....	110
ภาคผนวก.....	116
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย.....	117
ภาคผนวก ข หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย.....	120
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	125
ภาคผนวก ง ผลการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ครูมืออาชีพในการปฏิบัติงาน.....	133
ภาคผนวก จ ผลการวิเคราะห์โมเดลแนวทางการพัฒนาครูที่ส่งผลต่อ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูมืออาชีพในการปฏิบัติงาน.....	147
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	162

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	รูปแบบการพัฒนาบุคลากร จำแนกตามลักษณะความสำคัญของรูปแบบและวัตถุประสงค์.....	34
2.2	รูปแบบการพัฒนาบุคลากร จำแนกตามลักษณะความสำคัญของรูปแบบและวัตถุประสงค์.....	35
2.3	รูปแบบการพัฒนาครูให้มีความสามารถในการปฏิบัติงาน จำแนกตามลักษณะและรูปแบบการพัฒนา.....	36
2.4	ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูมืออาชีพในการปฏิบัติงาน.....	39
2.5	ตัวอย่างงานวิจัยการประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ.....	46
3.1	รายชื่อโรงเรียนที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	51
3.2	โครงสร้างเนื้อหาและน้ำหนักความสำคัญในการปฏิบัติงานของครูมืออาชีพ.....	53
3.3	ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามที่วัดความสามารถในการปฏิบัติงานของครูมืออาชีพ.....	54
3.4	ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบสอบถามที่วัดปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูมืออาชีพ.....	56
3.5	ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม.....	58
4.1	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศและอายุ.....	64
4.2	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศและประสบการณ์การทำงาน.....	64
4.3	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาและระดับชั้นที่สอน.....	65
4.4	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษาและระดับการศึกษา.....	65
4.5	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชั้นที่สอน.....	66
4.6	ระดับการปฏิบัติในด้านการวางแผนและการเตรียมการสอน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน.....	67

ตารางที่	หน้า
4.7	ระดับการปฏิบัติในด้านการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนจำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน..... 69
4.8	ระดับการปฏิบัติในด้านการจัดการเรียนการสอนจำแนกตามประสบการณ์ การทำงาน..... 70
4.9	ระดับการปฏิบัติในด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพจำแนกตามประสบการณ์ การทำงาน..... 71
4.10	การปฏิบัติงานแบบครุมืออาชีพจำแนกตามประสบการณ์การทำงานโดยรวม..... 72
4.11	ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยในการปฏิบัติงานของครุมืออาชีพ ในแต่ละด้าน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยการวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว(One-way ANOVA)..... 73
4.12	ความต้องการจำเป็นในด้านการวางแผนและการเตรียมการสอน..... 75
4.13	ความต้องการจำเป็นในด้านการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน..... 76
4.14	ความต้องการจำเป็นในด้านการจัดการเรียนการสอน..... 77
4.15	ความต้องการจำเป็นในด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ..... 78
4.16	ความต้องการจำเป็นในการปฏิบัติงานของครุมืออาชีพโดยภาพรวม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน..... 79
4.17	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครุมืออาชีพในการปฏิบัติ..... 83
4.18	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน..... 86
4.19	ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความต้องการ จำเป็นในการพัฒนาครุมืออาชีพในการปฏิบัติงานและความสอดคล้องของ โมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์..... 87
5.1	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลแนวทางการพัฒนาครูที่ส่งผลต่อ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครุมืออาชีพในการปฏิบัติงาน..... 90
5.2	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน..... 92
5.3	ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของโมเดลแนวทางการพัฒนาครูที่ส่งผลต่อความต้องการ จำเป็นในการพัฒนาครุมืออาชีพในการปฏิบัติงานและความสอดคล้องของ โมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์..... 94

สารบัญญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
2.1	กระบวนการพัฒนาบุคลากรของ Werther & Davis.....	22
2.2	กระบวนการพัฒนาบุคลากรของ Szilagyi	23
2.3	วงจรการเปลี่ยนแปลงการสอนในการพัฒนาวิชาชีพครูตาม แนวคิดของ Schnellert.....	30
2.4	รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพครู.....	31
2.5	โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ครูมืออาชีพในการปฏิบัติงาน.....	42
2.6	โมเดลแนวทางการพัฒนาครูครูมืออาชีพในการปฏิบัติงาน.....	42
3.1	ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย.....	49
4.1	โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ครูมืออาชีพในการปฏิบัติงาน.....	88
5.1	โมเดลแนวทางการพัฒนาครูที่ส่งผลกระทบต่อความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ครูมืออาชีพในการปฏิบัติงาน.....	95